

• ADA LOVELACE •

MATEMAATIKKO

Olipa kerran Ada-niminen tyttö, joka rakasti koneita. Häntä kiehtoi myös ajatus lentämisestä.

Hän tutki lintuja saadakseen selville, milloin siipien koko ja ruumiinpaino olivat juuri oikeassa suhteessa toisiinsa. Hän kokeili monia materiaaleja ja useita eri malleja. Hän ei koskaan onnistunut lentämään linnun lailla, mutta hän teki havainnoistaan kauniin kirjan, joka oli täynnä piirustuksia, ja antoi sen nimeksi *Lento-oppi*.

Eräänä iltana Ada meni tanssiaisiin. Siellä hän tapasi kiukkuisen vanhan matemaatikon nimeltä Charles Babbage. Ada oli itsekkin lahjakas matemaatikko, ja noista kahdesta tuli ystävät. Charles kutsui Adan katsomaan konetta, jonka oli keksinyt. Hän nimitti sitä *erotuskoneeksi*. Se teki yhteen- ja vähennyslaskuja automaattisesti. Kukaan ei ollut koskaan tehnyt sellaista konetta.

Ada oli haltioissaan.

"Mitä jos rakentaisimme koneen, joka osaisi tehdä myös monimutkaisempia laskutoimituksia?" hän sanoi. Ada ja Charles kävivät innoissaan työhön. Koneesta tuli suunnattoman suuri, ja se toimi valtavan höyrymoottorin avulla.

Ada halusi mennä vielä pidemmälle: "Mitä jos kone osaisi soittaa musiikkia ja näyttää myös kirjaimia eikä ainoastaan numeroita?"

Hän puhui tietokoneesta – kauan ennen kuin nykyaikaiset tietokoneet keksittiin!

Ada kirjoitti maailman ensimmäisen tietokoneohjelman.

10. JOULUKUUTA 1815–27. MARRASKUUTA 1852
ISO-BRITANNIA

• AUNG SAN SUU KYI •

POLIITIKKO

Olipa kerran nuori nainen nimeltä Suu Kyi. Hän tuli rikkaasta burmalaisesta perheestä, joka matkusteli ympäri maailmaa.

Suu Kyi, hänen miehensä ja heidän kaksi lastaan asuivat Englannissa, kun puhelin soi.

”Äitini on sairaana”, Suu Kyi sanoi lapsilleen. ”Minun pitää palata kotiin huolehtimaan hänestä.”

Hän aikoi viipyä vain muutaman viikon, mutta heti saavuttuaan hän huomasi tempautuneensa mukaan sotilasdiktaattorin vastustamiseen. Hirmuhallitsija oli kaapannut Burmassa vallan ja pani vankilaan kaikki, jotka olivat eri mieltä hänen kanssaan.

Suu Kyi puhui julkisesti häntä vastaan ja keräsi nopeasti paljon kannattajia. Diktaattori tajusi, että tämä nuori nainen oli merkittävä uhka. Hän asetti Suu Kyin vaikean valinnan eteen: ”Saat lähteä maasta ja olla palaamatta enää koskaan. Tai sitten voit jäädä tänne ja olla vankina omassa kodissasi.”

Suu Kyi mietti asiaa. Hän halusi kovasti palata miehensä ja lastensa luo Englantiin, mutta tiesi, että hänen kotimaansa asukkaat tarvitsivat häntä. ”Minä jään”, hän sanoi.

Suurimman osan seuraavista kahdestakymmenestä yhdestä vuodesta Suu Kyi vietti vankina omassa kodissaan. Hän tapasi siellä ihmisiä, kertoi ajatuksistaan ja levitti demokratian ja rauhanomaisen muutoksen sanomaa. Hän voitti Nobelin rauhanpalkinnon ja innoitti miljoonia ihmisiä omassa maassaan ja kaikkialla maailmassa – poistumatta lainkaan kotoaan.

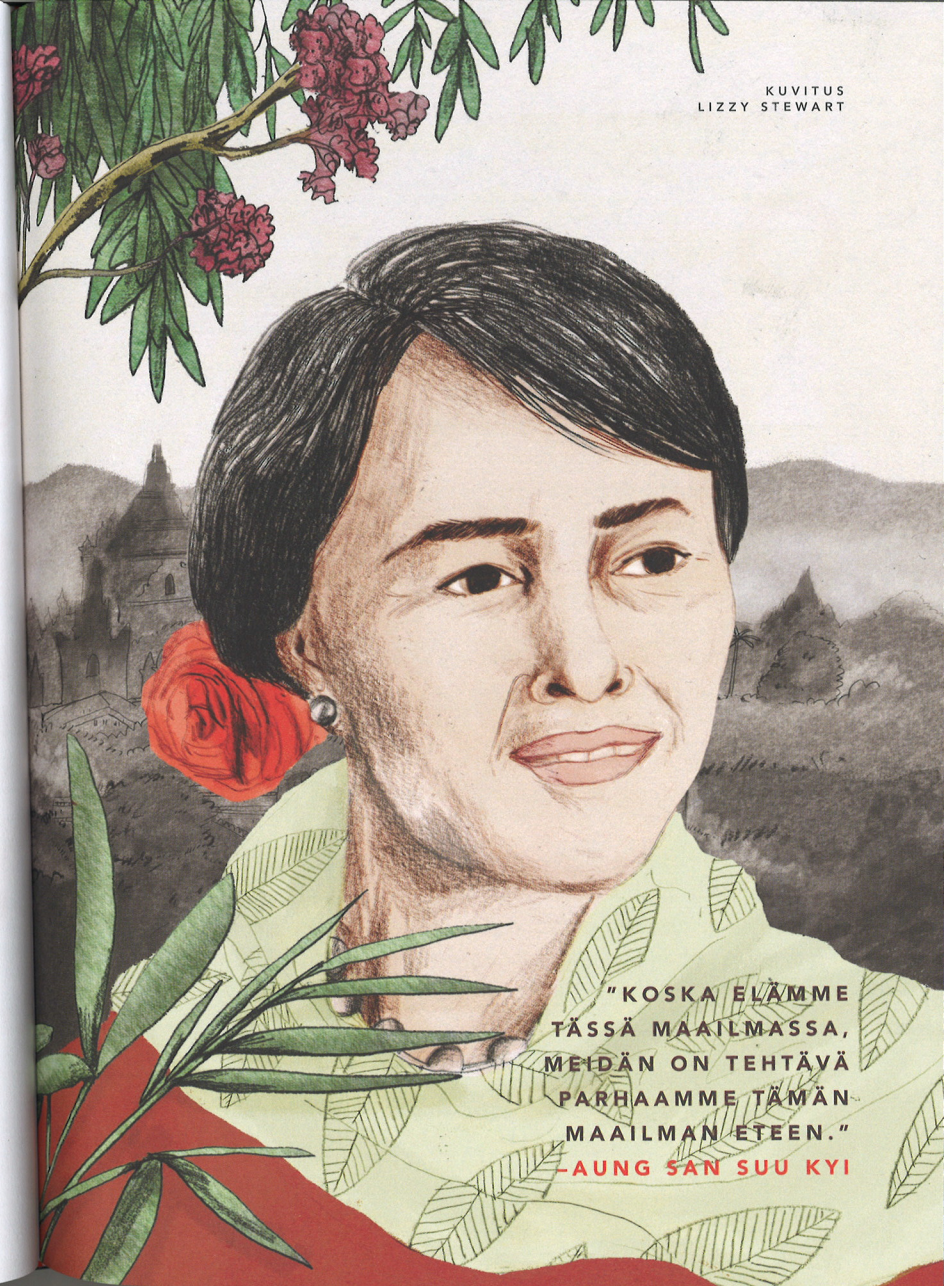
Kun hän lopulta pääsi vapauteen, hänet äänestettiin maansa johtajaksi.

SYNTYNYT 19. KESÄKUUTA 1945

BURMA

• 26 •

KUVITUS
LIZZY STEWART

”KOSKA ELÄMME
TÄSSÄ MAAILMASSA,
MEIDÄN ON TEHTÄVÄ
PARHAAMME TÄMÄN
MAAILMAN ETEEN.”
-AUNG SAN SUU KYI

• CHOLITA-KIIPEILIJÄT •

VUORIKIIPEILIJOITÄ

Asuipa kerran Boliviassa kauniin vuoren juurella nainen nimeltä Lydia Huayllas.

Lydia ja hänen ystävänsä olivat alkuperäiskansaansa kuuluvia naisia eli *cholitoja*. Cholitat olivat koko elämänsä laittaneet ruokaa vuorikiipeilijöille ennen kuin nämä lähtivät kiipeämään perusleiristä vuoren huipulle. Lydialla oli tapana seurata, kuinka kiipeilijät pukivat kypärät päähänsä, kiinnittivät reppujensa hihnat, kiristivät kengännauhansa ja täyttivät vesipullonsa. Hän näki heidän innostuneet ilmeensä.

Lydia ja muut cholitat eivät tienneet, millaista vuoren huipulla oli. Heidän miehensä ja poikansa tiesivät. Miehet työskentelivät oppaina ja kantajina, jotka veivät kiipeilijäryhmiä turvallisesti vuorten huipulle ja takaisin alas samalla, kun naiset pysyivät laakson leirissä.

Yhtenä päivänä Lydia sanoi: "Emmeköhän mekin lähde ylös katsomaan."

Kun naiset vetivät kiipeilykengät ja jääraudat jalkaan värikkäiden *pollera*-hameidensa alle, miehet nauroivat. "Ette te voi mennä cholitan vaatteissa", he sanoivat. "Teillä pitää olla kunnon kiipeilyvarusteet."

"Höpsis", Lydia sanoi ja kiinnitti suojakypäränsä hihnan. "Me pukeudumme miten tahdomme. Me olemme cholita-kiipeilijät!"

Lumimyrskyjä ja navakoita tuulia uhmaten naiset kiipesivät yhä uusille ja uusille vuorenhuipuille. "Me olemme vahvoja. Me kiipeämme kahdeksalle vuorelle", he sanoivat.

Nytkin, kun luet tätä, he varmaan tarpovat lumen halki värikkäät hameet tuulessa hulmuten, malttamattomina näkemään maailman taas uuden vuoren huipulta.

SYNTYNEET N. 1968

BOLIVIA

• 34 •

KUVITUS
SARAH WILKINS

"HUIPULLA ON SUURENMOISTA.
SE ON KUIN TOINEN MAAILMA."
-LYDIA HUAYLLAS

• JANE GOODALL •

KÄDELLISTEN TUTKIJA

Olipa kerran Englannissa Jane-niminen tyttö, joka kiipeili mielellään puihin ja luki kirjoja.

Hänen unelmansa oli matkustaa Afrikkaan ja viettää siellä aikaa villieläinten kanssa.

Niin Jane eräänä päivänä lensi muistikirjoineen ja kiikareineen Tansaniaan aikomuksenaan tutkia oikeita simpansseja luonnolisessa elinympäristössään.

Ensin niiden lähelle oli vaikea päästä. Simpanssit juoksivat pakoon heti hänet nähdessään. Jane kuitenkin kävi samassa paikassa joka päivä samaan aikaan. Vähitellen simpanssit päästivät hänet lähemmäksi.

Lähemmäs pääseminen ei riittänyt Janelle: hän halusi ystävystyä simpanssien kanssa. Niinpä hän perusti "banaanikerhon". Aina kun hän kävi simpanssien luona, hän jakoi niille banaaneja.

Siihen aikaan simpansseista ei tiedetty paljoa. Jotkut tutkijat seurasivat niitä kaukaa kiikareilla. Toiset puolestaan tutkivat simpansseja häkeissä.

Jane sen sijaan vietti tuntikausia simpanssien seurassa niiden omassa ympäristössä. Hän yritti jutella niiden kanssa murahduksin ja huudoin. Hän kiipesi puihin ja söi samoja ruokia kuin nekin. Hän huomasi, että simpansseilla on rituaaleja, että ne käyttävät työkaluja ja että niiden kielessä on kaksikymmentä eri äännähdystä.

Hän havaitsi senkin, että simpanssit eivät ole kasvisyöjiä.

Kerran Jane pelasti loukkaantuneen simpanssin ja hoiti sen terveeksi. Kun hän palautti sen luontoon, simpanssi kääntyi ja halasi häntä pitkään ja helästi kuin sanoakseen: "Kiitos ja näkemiin!"

SYNTYNUT 3. HUHTIKUUTA 1934

ISO-BRITANNIA

"VAIN JOS YMMÄRRÄMME, VOIMME
VÄLITTÄÄ. VAIN JOS VÄLITÄMME,
VOIMME AUTTAA. VAIN JOS AUTAMME,
KAIKKI PELASTUVAT."

-JANE GOODALL

• JESSICA WATSON •

PURJEHTIJA

Olipa kerran Jessica-niminen tyttö, joka pelkäsi vettä.

Eräänä kesäamuna Jessica leikki siskonsa ja serkkujensa kanssa uima-altaalla. Kaikki muut lapset asettuivat riviin altaan reunalle ja valmistautuivat hyppäämään toisiaan kädestä pitäen.

Jessican äiti katsoi ikkunasta varmistaakseen, että Jessica pärjäsi. Hän ajatteli, että Jessica menisi kauemmas uima-altaan reunalta, mutta huomasi hämmästyksekseen, että hänen tyttärensä otti askeleen eteenpäin yhdessä muiden kanssa. "Yksi... kaksi... kolme..." *Loiskis!* Kaikki lapset hyppäsivät huutaen ja nauraen veteen.

Siitä päivästä lähtien Jessica rakasti vettä. Hän liittyi purjehduskerhoon ja päätti purjehtia yksin maailman ympäri taukoja pitämättä. Hän maalasi veneensä kirkkaan pinkiksi ja antoi sen nimeksi "Ellan pinkki rouva" – *Ella's Pink Lady*.

Hän pakkasi veneeseen liha-munuaispiiraita, perunoita, tölkkikaupalla papuja, 150 pulloa maitoa ja valtavan määrän vettä ja lähti matkaan Sydneyn satamasta. Hän oli vasta kuusitoistavuotias.

Jessica purjehti itsekseen eteenpäin. Hän taisteli pilvenpiirtäjän korkuisia aaltoja vastaan, heräsi kuvankauniisiin auringonnousuihin, näki sinivalaita ja katseli tähdenlentoja veneensä yläpuolella.

Seitsemän kuukauden kuluttua hän palasi Sydneyyn. Tuhannet ihmiset tulivat häntä vastaan. Hänelle levitettiin erityinen matto: pinkki aivan kuin hänen veneensä!

SYNTYNYT 18. TOUKOKUUTA 1993

AUSTRALIA

• MALALA YOUSAFZAI •

AKTIVISTI

Olipa kerran tyttö, joka rakasti koulunkäyntiä. Hänen nimensä oli Malala.

Malala asui rauhaisassa laaksossa Pakistanissa. Eräänä päivänä talibaneiksi kutsuttu joukko aseistettuja miehiä valtasi laakson. He pelottelivat ihmisiä aseilla.

Talibanit kielsivät tyttöjä menemästä kouluun. Monet olivat toista mieltä, mutta katsoivat turvallisemmaksi pitää tytöt kotona.

Malalan mielestä se oli epäreilua, ja hän kirjoitti asiasta netissä. Hän piti koulusta kovasti – joten eräänä päivänä hän sanoi televisiossa: "Koulutus tuo naisille valtaa. Talibanit sulkevat tyttöjen kouluja, koska he haluavat viedä naisilta vallan."

Muutaman päivän kuluttua Malala nousi koulubussiin tavalliseen tapaan. Yhtäkkiä kaksi taliban-miestä pysäytti bussin ja huusi: "Kuka teistä on Malala?"

Kun hänen ystävänsä kääntyivät katsomaan häntä, miehet ampuivat ja osuivat Malalaa päähän.

Malala kiidätettiin sairaalaan, eikä hän kuollut. Tuhannet lapset lähettivät hänelle kortteja, joissa toivotettiin pikaista paranemista, ja hän toipui nopeammin kuin kukaan olisi osannut kuvitella.

"He luulivat, että luodit vaientaisivat meidät, mutta he epäonnistuivat", Malala sanoi. "Tarttukaamme kirjoihimme ja kyniimme. Ne ovat voimakaimmat aseemme. Yksi lapsi, yksi opettaja, yksi kirja ja yksi kynä voivat muuttaa maailmaa."

Malala on nuorin henkilö, joka on koskaan saanut Nobelin rauhanpalkinnon.

SYNTYNUT 12. HEINÄKUUTA 1997

PAKISTAN

• 104 •

KUVITUS
SARA BONDI

"KUN KOKO MAAILMA ON
HILJAA, YKSIKIN ÄÄNI
KAIKUU VOIMAKKAANA."
-MALALA YOUSAFZAI

• MARGARET THATCHER •

PÄÄMINISTERI

Olipa kerran Ison-Britanniassa tyttö, joka ei välittänyt, mitä muut hänestä ajattelivat. Hän teki päättäväisesti niin kuin hänen omasta mielestään oli oikein. Jotkut pitivät hänen rehellisyydestään, toisten mielestä hän taas oli työkeä. Margaret vain kohautti olkiaan ja jatkoi sitä, mitä oli tekemässä.

Margaret opiskeli kemiaa ja hänestä tuli tutkija, mutta koska hänen todellinen intohimonsa oli politiikka, hän pyrki Britannian parlamenttiin. Ensimmäisellä kerralla hän ei päässyt, eikä seuraavallakaan, mutta Margaretilla ei ollut tapana antaa periksi.

Hän päätti mennä takaisin yliopistoon ja opiskella oikeustiedettä. Hän meni naimisiin ja sai kaksoset. Kun seuraavat vaalit tulivat, häntä ei edes harkittu ehdolle, koska miehet hänen puolueessaan ajattelivat, että nuori äiti ei sopinut parlamenttiin.

Viimein muutamaa vuotta myöhemmin hänen unelmansa toteutui, ja Margaret tuli valituksi vaaleissa parlamenttiin. Sinne päästyään hän menestyi niin hyvin, että hänestä tuli konservatiivipuolueen johtaja ja sitten pääministeri – Ison-Britannian historian ensimmäinen naispuolinen pääministeri.

Kun hän otti koululaisilta pois ilmaisen maidon, häntä paheksuttiin. Kun hän voitti sodan Argentiinaa vastaan Falklandinsaarilla, hänen sisuaan ja päättäväisyyttään ihailtiin.

Margaret teki lujasti töitä ja oli äärimmäisen käytännöllinen. Toisinaan häntä yritettiin painostaa tekemään päätöksiä, joista hän ei ollut samaa mieltä, mutta hän ei milloinkaan taipunut. Siksi hän sai nimityksen Rautarouva.

13. LOKAKUUTA 1925–8. HUHTIKUUTA 2013

ISO-BRITANNIA

"JOSKUS SAMA TAISTELU
PITÄÄ KÄYDÄ MONTA KERTAA
ENNEN KUIN SEN VOITTAAN."
—MARGARET THATCHER

• MARIE CURIE •

TUTKIJA

Olipa kerran Puolassa salainen koulu. Sitä kutsuttiin nimellä Lentävä yliopisto.

Siihen aikaan valtio oli hyvin tiukka siitä, mitä oli sallittua opiskella ja mitä ei. Tytöt eivät saaneet mennä yliopistoon ollenkaan.

Marie ja hänen sisarensa opiskelivat salaisessa koulussa, mutta he olivat kyllästyneet piileskelemään.

Eräänä päivänä he kuulivat, että Pariisissa oli Sorbonne-niminen yliopisto, joka hyväksyi tyttöjä opiskelijoiksi, ja niin he päättivät muuttaa Ranskaan.

Marieta kiehtoivat metallit ja magneetit. Hän sai selville, että eräät mineraalit olivat radioaktiivisia. Ne lähettivät voimakasta säteilyä ja hohtivat pimeässä. Marie tutki mineraalien ominaisuuksia sytyttämällä niitä tuleen, sulattamalla ja suodattamalla niitä ja valvoi läpi yön seuraten niiden hohtoa. Säteilyä hyödynnetään monien tautien hoidossa, mutta se on myös hyvin vaarallista. Usko tai älä, mutta kaikkien näiden vuosien jälkeenkin, tänä päivänä, Marien muistikirjat ja välineet ovat radioaktiivisia. Jos niitä haluaa katsoa, pitää olla suojavaatteet ja -käsineet!

Marien mies Pierre kiinnostui hänen tutkimustyöstään niin, että jätti oman työnsä kristallien parissa ja liittyi Marien seuraan. Yhdessä he löysivät kaksi uutta radioaktiivista alkuainetta: poloniumin ja radiumin.

Marie Curie voitti työstään kaksi Nobelin palkintoa ja olisi voinut ansaita keksinnöillään paljon rahaa. Sen sijaan hän päätti saattaa tutkimustensa tulokset ilmaiseksi kaikkien ulottuville.

7. MARRASKUUTA 1867–4. HEINÄKUUTA 1934

PUOLA

• 122 •

• MAYA ANGELOU •

KIRJAILIJA

Olipa kerran pieni tyttö, joka ei viiteen vuoteen puhunut ollenkaan. Hän arveli, että hänen sanansa voisivat vahingoittaa muita, ja vannoni ettei ikinä inahtaisikaan. Hänen nimensä oli Maya.

Muut pitivät Mayaa hulluna, mutta oikeasti häntä vain pelotti. "Tiedän, että sinä puhut vielä joku päivä", hänen isoäitinsä aina sanoi. "Kyllä sinä löydät äänesi", hänen rakas veljensä vakuutti.

Maya kuunteli heitä ja alkoi painaa mieleensä kaiken, mitä kuuli tai luki: runot, laulut, tarinat, satunnaiset keskustelut. "Se oli kuin panisi CD-levyn pyörimään. Kun halusin, saatoin selata muistiani ja ajatella: tuon minä haluan kuunnella", hän muisteli myöhemmin.

Sanat jäivät niin hyvin Mayan muistiin, että kun hän alkoi kirjoittaa, tuntui kuin hänen kynästään olisi virrannut musiikkia. Hän kirjoitti lapsuudestaan, varttumisestaan kaupungissa, jossa afroamerikkalaisia kohdeltiin huonosti ihonvärinsä takia.

Noista kirjoituksista tuli Yhdysvaltain kansalaisoikeusliikkeen ääni ja kaikkien niiden ääni, jotka taistelevat afroamerikkalaisten oikeuksien puolesta. Hän muistutti ihmisiä jatkuvasti siitä, että kaikilla, olivatpa he mustia tai valkoisia, miehiä tai naisia, on yhtäläiset oikeudet.

Maya oli niin lahjakas, että monien kirjojensa lisäksi hän kirjoitti lauluja, näytelmiä ja elokuvakäsikirjoituksia ja näytteli lavalla ja valkokankaalla. "Katsokaa minua, minä olen musta, nainen, amerikkalainen ja kotoisin etelävaltioista", hän sanoi kerran joukolle mustia opiskelijoita. "Katsokaa minua nyt ja katsokaa sitten itseänne. Mihin te ette pystyisi?"

4. HUHTIKUUTA 1928–28. TOUKOKUUTA 2014

YHDYSVALLAT

• 134 •

KUVITUS
THANDIWE TSHABALALA

"MINUN ELÄMÄNTEHTÄVÄNI EI OLE AINOASTAAN SELVIYTYÄ VAAN KUKOISTAA, JA TEHDÄ SE NIIN, ETTÄ MUKANA ON SOPIVASTI INTOHIMOA, MYÖTÄTUNTOA, HUUMORIA JA TYYLIÄ."

—MAYA ANGELOU

• NANNY •

KUNINGATAR

Asuipa kerran Jamaikalla karannut orja, jolla oli kuninkaalliset afrikkalaiset sukujuuret. Hänen nimensä oli kuningatar Nanny, ja hän johti ryhmää karanneita orjia, joita kutsuttiin marooneiksi.

Siihen aikaan britit hallitsivat Jamaikaa. He vangitsivat afrikkalaisia ja kuljettivat heidät Jamaikalle työskentelemään orjina sokeriruokoviljelmillä. Mutta kuningatar Nanny tahtoi itselleen ja kansalleen vapauden, joten hän karkasi, vapautti monia muitakin orjia ja johdatti joukon vuorille, minne he rakensivat kylän ja antoivat sille nimeksi Nanny Town.

Ainoa tie Nanny Towniin oli kapea polku keskellä viidakkoa. Kuningatar Nanny opetti marooneja maastoutumaan viidakkoon peittämällä itsensä lehdillä ja oksilla.

Kun brittisotilaat kulkivat metsän halki yhtenä jonona, heillä ei ollut aavistustakaan, että heidät oli piirretty. Mutta yhdestä äänimerkistä "puut" heidän ympärillään heräsivätkin eloon ja hyökkäsivät kimppuun.

Nanny Townissa oli kuitenkin yksi ongelma: sen asukkaat näkivät nälkää.

Eräänä yönä, nälästä heikkona ja huolissaan kansansa puolesta, kuningatar Nanny nukahti. Unessa hänen esi-isänsä sanoi: "Älä anna periksi. Ruokaa on."

Herätessään Nanny löysi taskustaan kurpitsansiemeniä. Hän kylvi ne rinteeseen, ja eipä aikaakaan, kun heimolla oli yllin kyllin ruokaa.

Siitä lähtien kukkulaa Nanny Townin lähellä kutsuttiin Kurpitsakukulaksi.

N. 1686-1733

JAMAICA

• 154 •

